

SZÉKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZÉKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán
küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér.
Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk-
és kliring 10,489 sz. — Helyközi telefon 15. sz.
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendőek.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETECH PAL
LAPFELÁLLÓ: ...

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca
31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendőek.
Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szögig
szávanként 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet cm
8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyílt-tér sora 1 korona

A sajtószabadság országos védelme.

A „Székely-Udvarhely“ olvasó kö-
zönsége előtt nagyobb vonásokban is-
meretes amaz emberfelen hajsza, melyet
az ellenzéki sajtó szavának elfojtása
végett a Khuen-Héderváry kormánya
alatt Székelyudvarhelyt indítottak meg
elsőként.

Haller János gróf főispán nevé-
hez fűződik ez a merénylet. Ez a csá-
szárpárti kormánycsatlós adott ki 415 —
910. főisp. sz. alatt rendeletet a sajtó
ellen épen úgy, mint a Bánffy-éra ide-
jében gyümölcsészeti biztosí kinevezési
dekrétumot Pálmay Józsefnek.

A főispán hivatalos rendeletet Ud-
varhelyvármegye három járási főszol-
gábirója kapta oly kötelezettséggel, hogy
ők meg az összes jegyzőknek küldjen-
nek hasonló parancsot a „Székely-Ud-
varhely“ megfojtása céljából.

Ennek a főszolgabírák meg is fe-
ltek. A jegyzők sem maradtak egészen
tétlenül. Szóval az egész közigazgatási
apparátus rugott egyet a 48-as függet-
lenségi sajtón Udvarhelyvármegyében
— főispáni rendeletre.

A bösz haragu, semmi névvel ne-
vezhető ellenvéleményt nem tűrő fő-
ispán, ezzel sem elégedett meg. Az
1910. évi december havi közigazgatási
ülés kezdetén, miután Stratzipger
Emil kir. tanácsos, pénzügyigazgatót
— aki talán ma is élne, ha az erő-
szakoskodó főispán semmit tevő egy-
éves szabadságra nem kergetteti —
kénytelen-kelletlen elparentálta, neki
támadt a „Székely-Udvarhely“ felelős
szerkesztőjének és az ülésben teljesített
ujságírói hivatását figyelmen kívül
hagyva, minden törvényes alapot fél-
rerugott és a törvényhatósági bizottsági
tag lapszerkesztőt eltiltotta az ülések
látogatásától.

Ezzel aztán utját vágta annak,
hogy a közigazgatási bizottság, mint a
vármegye elsőrendű érdekeit képviselő
ügyeket tárgyalni, elbírálni hivatott ha-
tóság, pártatlan sajtóbéli ellenőrzés alatt
álljon és ne csak a kormány bizalma-
sának, hanem a független irányu köz-
véleménynek is befolyása lehessen ott.

Most tehát kilenc hónap óta az
ellenzéki vélemények elől — érthető
okokból — elzárkózott főispán, egészen
bizalmas körben tárgyalhat. Csak az
kerül a közönség elé, amit ő kegyesen
megenged a félhivatalos szöcsövének,
mely hűségesen aportíroz és csinálja
a mungó hangulatot ő méltósága szája-
ize szerint. — Dicséri, magasztalja a
legbutább dolgokat is. Ez aztán a jo-
gos kritikától mentes főispánnak na-
gyon tetszik. Hogy a nagyközönség
magába fojtva mit gondol, azzal a
főispán nem törődik, mert ő elérte cél-
ját: egyedül van, mint a mesebeli
cigány a vásáron...

Valószínűleg Khuen-Héderváry gróf
miniszterelnök is ettől a sokoldalú erő-
szakossággal preparált főispántól tanulta
meg az ellenzéki sajtó rendszabályo-
zását. Azért vonatta meg az elárusítás
jogát úgy a főváros, mint a vasuti ál-
lomások és most a vármegyék terüle-
tén is „A Nap“-tól.

Csak hogy a mig Haller János gróf
főispán kiszámát lenézték, azt figye-
lemre alig méltatták, — noha kisebb
körben a sajtószabadságot sokkal mé-
lyebben, brutálisabban megsértette, mint
Waszilievics és társai — addig „A Nap“
ügyét az egész ország magáévá tette
s most már törvényes biztosítékot sür-
get nemcsak a főváros és az Ujságírók
Egyesülete, hanem az országgyűlés is.
Hetek óta hangos az ország a sajtó-
szabadság sérelmei miatt. Elérkezett
tehát a végső pont, melyen túl a sajtó
szabadságát korlátozni nem lehet.

Megmozdult a parlament, Buda-
pest főváros közgyűlése és a Budapesti
Ujságírók Egyesülete. Intézményes biz-
tosítékot követelnek a jövőre minden
kormányának önkénye ellen. A kormány
a miniszterelnök útján a képviselőház-
ban és napról-napra fizetett sajtója
révén azzal védekezik, hogy a sajtóra
vonatkozó miniszteri rendeletek a 48-as
törvény szellemét nem sértik.

Hát ez egyszerűen nem igaz. Az
előt héten három tekintélyes és arra
hivatott forum mondotta ki, hogy sér-
tik s ezért a miniszterelnök a megnyi-
latkozó közhangulat nyomása alatt,
maga is kénytelen volt belenyugodni,
hogy törvényt kell hozni a miniszteri
önkény korlátozására.

Három terv és három határozat
született meg. Részleteikben különbö-
zők, de céljuk azonos.

Nekünk, a „Székely-Udvarhely“-nek
pedig itt a keleti határszáron nagy elég-
tételül szolgál mind a három határozat.
Megnyugtató és biztató a jövőre, hogy
nem lehet majd egy főispán is oly
könnyedén sajtóhóhér s nem fojt-
hatja belénk a szuszit főszolgabírái és
jegyzői útján. Szabad lesz a lélekzés;
olyan szabad, mint amilyen szabadá
kivánta a sajtót tenni Kossuth Lajos,
a magyar nemzet megváltója...

Azonban mindaddig, mig a tör-
vényhozás az említett nagyfontosságú
határozatok alapján a sajtószabadságot
nem biztosítja, résen kell legyünk és
a legkisebb visszaélést is — bárhol tör-
ténjék — méltóképen elítéljük. Csakis
így tarthatjuk féken a sajtó szabadsá-
gára fogukat állandóan csikorgató oszt-
rák-imádó fenevadakat.

A sajtó szabadsága legföltettebb
nemzeti kincsünk. Ezt tudják a Bécs
felé kandikáló sajtóhóhérek is. E miatt
nem tudnak büntetlenül erőszakoskodni.

Ha a sajtószabadságot megfojthat-
nák, Magyarország önként lábaik elé
gurulna, épen úgy, mint a pénzen,
pálinkán és egyebeken vásárolt többség.

A sajtó azonban kemény dió.

Sokaknak beletörött már a foguk.
Igy járt Khuen, így fog vele együtt
járni Haller főispán is. Elsőpri őket a
közvélemény, kidobja a hatalom gyü-
mölcös kertjéből, mint a rothadt vac-
kort, mely már a kutyanak sem kell.

A kormány napjai meg vannak
számlálva s ezzel a főispánok is. Vég-
orájuk már közelget és a háromszoros
ministerségek, háromszoros főispán-
ságok úgy maradnak, mint aratás után
a tarló.

Ezt a napot várja és ünnepelni
fogja mindenki, mert még a leghiveb-
beknek látszó mamelukok is megundo-
rodtak és titkon bár, de lelkiükből örül-
nek a gyalázatos rendszer mielőbbi
elmúlásának.

A sajtó szabadsága pedig ragyogó
tisztaságban örökké fénylik majd és
világosságot derít, áldást fakaszt, mint
a nagy vihar után felkelő nap az ég-
boltozat azurkékségén. Ez lesz aztán
a dicső nap!... Ez lesz a magyar sza-
badság igazi kezdete! *Argus.*

Szózat a nemzethez.

— A Kossuth-párt kiáltványa. —

A Kossuth-párt csütörtöki értekezletén
egyhangulag elhatározta, hogy megállapodá-
sai, melyek döntő súlytal bírnak s bízó-
nyára elhatározó befolyással lesznek a poli-
tikai helyzetre, külön kiáltványban is közli
a nemzettel.

Ez a manifestum világosan és tisztán
tárja a nemzet elé a függetlenségi és negy-
vennyolcas Kossuth-párt álláspontját, amely
megalkuvást nem ismer a nemzeti követelé-
sek tekintetében s rendithetetlenül megvédeni
törekszik a népet az összeroskadással fenye-
gető terhektől.

Lehetetlen, hogy ez az éppen olyan ha-
zafias, mint szilárd állásfoglalás ne találjon
visszhangra a nemzet lelkében s ne fokozza
még annak eddig is szívós ellenállását.

A kiáltvány, mely bele fog találni min-
den magyar ember szívébe, szó szerint így
hangzik:

A nemzetet tíz év óta fenyegeti az a
veszély, hogy a véderő reformálásával egy-
részt megkövesedik az a felfogás, hogy a
magyar alkotmányos életnek van olyan tere,
melyen a nemzeti akarat egyáltalán nem
tényező, hanem csakis a korlátlan uralkodói
akarat érvényesül; — másrészt tekintet nél-
kül a nemzet teherviselő képességére, oly
haderő szervezése céloztatik, amely felülmulja
az önvédelmi célokat.

A helytelenül magyarázott felségjog alap-
ján megtagadtattak a szabad választás útján
alakult többség akaratával szemben is a
nemzetnek olyan jogos követelése, melyek
nem új jogszerzést jelentenek, s nem is a
nemzeti önállóságot biztosító törvényekre
támaszkodnak, hanem magából az 1867-ik
évi XII. törvénycikk rendelkezéseiből és szel-
leméből folynak.

Ezen törekvések ellen a nemzet igen
nagy része következetesen küzdött és ezek
ellen küzd most is a negyvennyolcas függet-
lenségi Kossuth-párt, törhetetlenül követelve
a nemzeti jogok érvényesítését.

El van tökéelve a párt a már hagyományossá vált küzdelmet minden rendelkezésére álló törvényes eszközzel tovább folytatni és a véderő terén érvényesítendő nemzeti jogokat semmi más téren csere vagy alkutárgyává nem tenni.

A negyvennyolcas függetlenségi Kossuth-párt régi hagyományaihoz hiven követeli az általános és egyenlő választói jognak oly módon való létesítését, mely a magyar államnak magyar nemzeti jellegét és az egészséges és folytonos fejlődést demokratikus irányban biztosítsa.

A párt annak idején arra az álláspontra helyezkedett, amelyet a király is elfogadott, hogy halasztassanak el a véderőreformmal összefüggő összes kérdések addig, míg a nemzeti akarat sokkal szélesebb alapon nyilvánulhat meg.

Ha ebbe a halasztásba, mint többség, beleegyeztünk a nemzeti jogok érvényesülése tekintetében, úgy méltán elvárhatja tőlünk a nemzet, hogy ezt a halasztó álláspontot most is fennartsuk olyan áldozatok egyoldalú követelésével szemben, melyek hosszú évekre a legsúlyosabb áldozatotot igényelnék a nemzettől.

Ebből az okból is ragaszkodunk ahhoz, hogy a véderőjavaslatok a napirendről levéssenek.

De nem hagyhatjuk kétségben sem a nemzetet, sem a királyt afelől, hogy akkor is, ha a választójogi reform előbb létesítenék, olyan véderőreformot, amelyben a nemzet jogos követelései nem teljesítenek és amely meghaladja a nemzet teherviselési képességét, soha elfogadni nem, sőt ellene minden törvényes eszközzel küzdeni fogunk, annál is inkább, mert mi a választási reformot nemcsak a népjog érvényesülése szempontjából, hanem azért is kívánjuk, mert bizunk benne, hogy a magyar nemzetszempontokat szigorúan érvényesítő új választói törvény a magyar nemzeti állam jogainak megerősítését és a nemzeti akarat hatályát öregbíteni fogja.

Meg vagyunk győződve, hogy a többi függetlenségi pártáryalatok küzdelmét ugyan-ezek a szempontok irányítják és ezért bizunk abban, hogy a megkezdett harcot egyesült erővel fogjuk megvívni mindvégig!

Ime a kiáltvány!

A nemzet megtámadott jogait élet-halálra védeni kész s a nép jövő sorsán aggódo honfiúi lélek igaz megnyilatkozása az, mely lehetetlen, hogy eltévessze hatását. Jele ez írás annak, hogy nemzeti küzdelmünk, mely legujabban is immár egy évtized óta tart, ismét fordulóponthoz ért s ma minden agyarnak össze kell fogni nemzeti jogai megvédésére s életérdekei biztosítására. Ünnepeles fogadalom ez a Kossuth-párt részéről, hogy a küzdelemben tovább sem fog lankadni, számítva a életerejére, szívós kitartására és lelkes támogatására.

A manifesztum hivatkozás a nemzet élő lelkiismeretére, mely nem tűrheti és nem fogja tűrni, hogy idegen hatalom zsoldosai, idegen érdekből elpredálják e nemzet legdrágább kincseit, őseink véren szerzett hagyományait.

Új, még nagyobb, még elszántabb harc kezdete ez, mely a nemzet lelkesedése által gyámolitva, diadalra fogja vinni az igazság ügyét, a nemzeti szabadság és függetlenség legyőzhetetlen lobogóját!

— **Megjött az étvágyuk.** Budapest helyettes polgármesterét a sajtószabadság elfojtásában elsőként Torontál, majd Sopron és Komárom vármegyék alispánjai utánozták. Ezek a Khuen-legények „A Nap” utcai elarusításának jogát szintén elkobozták. Udvarhelyvármegyében szeptember végéig szól az engedély. Így tehát „A Nap”-ot még szabadon árusíthatják. Vajjon ha megérkezik az állandó szabadságot és háromszoros fizetést élvező főispán, így lesz-e? A mennyire mi ismerjük ő méltósága hajlandóságait, alig hisszük... A botrányoktól nem szokott távol maradni, ha a kormány hívja.

— **A 61-es szám** szíves beküldőinek ez uton mondunk hálás köszönetet. „Székely-Udvarhely” kiadóhivatala.

A jegyzők közjogi helyzete —

II. a közigazgatásban.

Lássuk tehát a jegyzőt, mint köztisztviselőt, közjogi megvilágításban. Ha gyenge reflektorral vetném a lényt s nem egész tiszta kép mutatkozna, elnézést kérek. A megvilágításnál vezérfonalamul vettem magát a közjogot tágabb értelemben, illetve annak felosztását.

A közjog ugyanis feloszlik:

1. a szűkebb értelemben vett közjogra vagy államjogra;
2. a közigazgatási jogra;
3. a büntető jogra;
4. a peres eljárásra;
5. a pénzügyi jogra.

Mindenik résznek keretei között mozog a község jegyzője.

A jegyzőnek az államjogban a közjogi helyzete mellett meglehetősen politikai máza van. Alkotmányunk a törvényhozást, mint az állam akaratának szuverén kifejezőjét, a népképviselési alapra helyezte; vagyis a törvényhozás egyik házának: a képviselőháznak összeállításában a nép, mint a választójogosultsággal bíró egyének tömege részvesz. A választó-jogosultságnak ideiglenes megállapítása, az összeíró küldöttség határozata által történik, mely küldöttségnek egy-két tagja rendszerint jegyző. Igaz, hogy ezt a tisztelet a jegyző nem hivatásánál fogva tölti be hanem megbízatás folytán, de azért megbízott küldöttségi tagságát nem lehet mereven elválasztani a község jegyzőjétől.

Az sem tagadható, hogy meglehetősen befolyást képes gyakorolni a periferiákon a jegyző a küldöttség határozatának ilyen vagy olyan irányu kialakulására. Miattal már eleve hajszálerekben mutatkozik bizonyos lappangó közjogi hangulat, mely a képviselőválasztások alkalmával válik valóra. Így igen elhalványuló közvetítéssel, befoly a község jegyzője a törvényhozásra.

Sajnos, hogy ezt a befolyást elkerülni nem lehet s igen sokszor a kényszerű közjogi aktus felrevezetés, félreértés, rosszakarat vagy a politikai helyzetnek meglepően gyors változása folytán, nem egyszer éremellenül lurcolja meg a község jegyzőjét, sőt kényerét is elveszi.

A törvényhozásnak kicsinyített aktusa játszódik le a községben akkor, midőn önkormányzati jogánál fogva statulumokat, határozatokat hoz, melyek a községet alkotó egyesekre éppen úgy kötelezők, mint az államot alkotó egyesekre a törvény. A község képviselőtestülete — ha szabad e kifejezést használnom — egy rusztikus parlament, melynek technikai feje — sajnos — a községi bíró; értelmi vezetője és gyakorlatban elnök is a község jegyzője. Érdekes, hogy községi és más törvényeink ellenére, milyen hatalmas szárnyakkal bontakozik ki a „ma” jegyzője a törvény ősdi rendelkezéseinek kódéből, midőn a törvény a község szellemi anyagi vezéréül legtöbb helyen a községi bírót vagy előjáróságot vallja s a tettek mezején aztán felcicomázott szerv, tudatlanságának tudatában meghuzódik szépen hátul, míg az alig említett jegyző fejlesztett tudásának képes érvényt szerezni, képes helyes irányban a testület tagjaira oktrojálni a maga egészséges gondolkodását és határozat alakjában közkötelezővé tenni intencióit.

Hát nem közjogi funkció ez?

Avagy nézzük a végrehajtást, mint az állami akaratnak, a törvénynek a gyakorlati életben megvalósulását. Hát végső stációjában nem a községi előjáróság a végrehajtója a törvénynek, a törvényes rendelkezéseknek? S hogy az előjáróság tulajdonképpen nem más, mint a község jegyzője, eléggé bizonyítja az a tufeszített munka, melyet a jegyzőnek, idegzetének feláldozásá-

val is ki kell fejteni, mert különben nem jut kellően érvényre az állami akarat, meg áll a gépezet a munka utolsó fázisában.

Ha a bírói hatalom gyakorlására fordítjuk a figyelmünket, azt látjuk, hogy a községi bíráskodásban a községi bíróságnak tollvivője és a többhez hasonló tagja a jegyző, míg elnöke, illetve vezetője a bíró.

De ki tudná megmondani, hogy hány ítélet alakul ki a bíró öntudatos vezetésével — s hány viseli magán a jegyző magasabb értelmi képzettségének bélyegét: névtelenül nyomtatarul? S valóban a gyakorlatban, — a hol a község jegyzője súlyt helyez önértetére és lelkiismeretére — a jegyző úgy jelenik meg, mint függetlenül ítélkező bíró, ki tanácsosait, a községi bíróság többi tagjait, a községi bíróval együtt csak meghallgatja, de a maga tudásának, lelkiismeretének alapján maga ítél.

Éppen úgy, mint régi királyaink, kik királyi tanácsuknak tanácsosait kötelesek voltak meghallgatni, de ahhoz alkalmazkodni nem voltak kötelesek. Sajnos, hogy csak a adta meg ez ideig a szentesítést a községi bíró hatalom illetén gyakorlásához.

(Vége köv.)

Régi levelekből.

VIII.

Mindazon reánk szállott, vagy elhagyott birtok, melyeket tanácsosainknak, katonáinknak és másoknak kegyelemből adunk, nőágon való hűbértartás, a kormányzó és tanácsosaink nemcsak a jelenre, de a jövőre is jegyzékbe, hogy rendkívüli és minden alattvalónak tudnia kell, hogy azután a rendesen kívül hány lóval és szolgálóval köteles hadrakelés esetén készen lenni és minő szolgálmányokat teljesíteni.

Minden lakos köteles a tartomány és a határok, erődök fönntartására és védelmére évente kiszabott és begyűjtendő rendes és rendkívüli adót kormányzó tábornoknak és tanácsosaink intézkedése szerint beszolgáltatni.

A kormányzó tábornok és tanácsosaink gondoskodjanak arról, hogy általános esendőség és biztonság legyen, mindenféle zsarolás, rablás, korlátoztassék. Maguknak a városoknak is megengedtetik, hogy a tolvajokat, rablókat üldözzék és bárhol elfogják, a kereskedést, földmívelést folytassak, harmincadokat szedjenek és védelmül fegyvereket szerezzenek. Különösen meghagyatik a kormányzó tábornoknak és tanácsosainknak, hogy gondjuk legyen arra, miszerint a rendkívüli katonák nem a városokban és a tartomány belső részében, hanem a határszéleknél helyeztessenek el és azokat őrizték, a katonaság fönntartására szükséges élelmet és más kellékeket a városok és helységekből beszolgáltassák.

Az arany és ezüst bányák, s más ásványok bányászata hogy minél nagyobb haszonnal üzemeljen, a gyakran említett kormányzó és tanácsosok e felett tanácskozzanak, tegyenek javaslatot nekünk e részben, hogy kutatás és művelés közben minő eljárás követendő, mi módon lehet a helyzetet, a romlásokat javítani, a termékeket értékesíteni. Hasonlóan a kik irántunk hívek maradtak, régi szabadságaikban hagyassanak. Ellenben akik Székely Mózeshez pártoltak, azok megbüntetésre és megfosztandók. De hogy a hűségeseiktől örök emlékül mi módon különíttessenek el, erről tegyenek előterjesztést. A kormányzó és tanácsosok javaslatot terjesszenek előnkbe arról is sürgősen, hogy a székelyek élére két külföldi kapitány s ha csak lehetséges német állítsassék, a kik azokat az irántunk való hűségben tartásuk és mindenféle esetben tanácsal és segítséggel legyenek.

A lengyelekkel és moldvaiakkal a jó szomszédság, az oláhországi vajdával pedig a hol szükség van erre a segélynyújtás, a fogadalom szerint főtartandó és biztosítandó.

Négy vármegye és pedig Máramaros-, Szilágy-, Középszolnok- és Biharmegye néhány év előtt Erdélyhez csatolhatott, de azelőtt Magyarországhoz tartozott, újból visszacsatolhatatik és a közterheket azzal fogja viselni.

A határvégeken a terményekbeli adózásra nézve bizonyos rend állapított meg úgy, hogy a közkatonák illetményét megkaphassa (a kapitányok és más tisztek könnyen beszerezhetik más helyekről élelmükkel). Ha pedig a kapitányoknak és más tisztviselőknek a gabonát határidőre kell kiszolgáltatnia, még követelhetik és sürgethetik is, hogy a foglyoknak, kutyáknak és cselédeknek, kik ő felsége szolgálatában állanak, elegendő legyen, olcsóbban adják az élelmező tiszteknek, mint másoknak árulják.

A tartomány közepén, a csatahely közelében, hogy egy vagy két emlék emeltesék, mintegy védelmezési határvonal és az elpártolás akadályozója, a kormányzó és tanácsosok ítéletére és titoktartására bizzuk, s e felől véleményes javaslatukat elvárjuk.

A közgyűlés vagy diéta határidejét a kormányzó tábornok és a többi tanácsosaink előírásunk szerint hirdessék ki.

(Folyt. köv.)

Gagyí Samu

HIREK.

— **Áthelyezések.** Az igazságügyi miniszter Dr. Kullmann Sándor oklándi járásbírósi jegyzőt a gyulai törvényszékhez; a marosvásárhelyi főügyész Kovács János székelykereszturi járásbírósi fogházort és Ádám Dániel erzsébetvárosi törvényszéki fogházort kölcsönösen áthelyezte. A vallás- és közoktatásügyi miniszter pedig Szarvas Arnold székelyudvarhelyi állami főreáliskolai tanárt a brassói állami főreáliskolához helyezte át.

— **Szüreti mulatsága** lesz ez évben is folyó hó 17-én a polgári önképző egyesületnek. Az igen kedélyesnek ígérkező mulatságra már most felhívjuk közönségünk figyelmét.

— **Gazdasági tanfolyam** volt Algyógyon július 18. tól augusztus 18-ig. E tanfolyamon résztvettek vármegyénkből Száva Mihály nagyalambfalvi áll. isk. tanító és Mihály Gergely róm. kath. tanító Méréfalváról. A tanfolyamon Száva tanító kapta a három 50—50 koronás tiszteletdíj közül az egyiket. Gratulálunk az elért szép sikerhez.

Kérelem a város képviselőtestületéhez Czikmántori Dénes városi írnok kérelméről van szó, aki már 14 év óta szolgálja a várost nyomorult éhbérért. Nyolc gyermeket neveltetett. Tehát egyszerre tíz tagból álló család élelméről, ruházataról és ellátásáról kellett gondoskodnia. Tíz darab kenyeret egyszerre asztalra helyezni, nem tréfa — még vagyonos embernek sem. Hát olyanak, akinek semmije sincs! Erről lehet elmélkedni annak, akinek van cseppnyi emberséges érzése. A megélhetési viszonyok ma még súlyosabbak, mint valaha. Megérkezett váro-

sunknak a 8000 koronás államsegély már háromszor és Czikmántori Dénes írnokot mindannyiszor mellőzték. Nem adtak abból neki egy fillérnyi pótlékot sem. Most azt kérelmezi a képviselőtestületől, hogy a múlt évben méltányoságból megszavazott 20 százalékos pótlékot a város pénztárából előlegezzék, mert a belügyminiszternek most és máskor is sokkal fontosabb dolga van, hogy sem a szegény, nélkülöző írnokok ügyét soron kívül elintéztessék. Addig tehát, míg a mostani kormánytól leérkezik a döntés, melyet egy év óta hiába vár, akár éhhalásra is juthat családotól együtt. Kérése remélhetőleg a közelebbi közgyűlés elé kerül s azért esedezik, hogy a képviselőtestület vegye figyelembe helyzetét és segítsen rajta. A magunk részéről szintén ajánljuk a szegény ember ügyét, városi képviselőtestületünk emberséges támogatásába.

— **Hűséges cselédek jutalma.** A budapesti „Székely Egyesület” a bankházi Ács Károly-féle alapítvány kamataiból Udvarhely-vármegyében hét darab, egyenkint 40 koronás jutalmat tűzött ki 4 férfi és 3 női cseléd részére. A jutalmat olyan cselédek kaphatják, kik legalább öt év óta a Székelyföldön szolgáltak mezőgazdasági, illetve háztartási cselédként, s szolgálatukkal megbízhatóságról és hűségről tettek tanúságot. A vármegye alispánja felhívja azokat, akik ezen jutalmak valamelyikét elnyerni óhajtják, hogy evégett pályázati kérésüket adják be a járási főszolgabíróhoz, illetve Székelyudvarhely városban a polgármesterhez. A pályázati kéréshez csatolniuk kell az eddigi szolgálati idejükről, s szolgálatuk buzgóságáról szóló gazdai bizonyítványt, melynek tartalmát a községi előjárásnak is kell igazolnia. A pályázati kérések beadásának végé határideje folyó évi október hó 31-ik napjának déli 12 órája.

— **A legelőbirtokosság költségvetése.** Fölmerült eset alkalmából elvi határozatban mondotta ki a földművelésügyi miniszter, hogy a legelőbirtokosság költségvetése nem igényli a vármegye közigazgatási bizottságának jóváhagyását. A szervezetlen birtokosság ügyvitelét a községi előjárás díjtalanul köteles ellátni. A birtokossági követelés nem foglalható össze legelőalap elnevezéssel a községi költségvetéssel.

— **A közös ivópohár ellen.** A közegészségügy újabb irodalma az ell. nérvék egész tárházát adja elénk ama nagy veszedelmeknek felismerésére, melyek nemcsak a nyilvános helyiségek evő- és ivóeszközei útján történő fertőzésekkel járnak, hanem a vallási kegyesekkel is, a milyen a kereszt vagy mas ereklyék csókolása, az urvacsoara-osztó kehely stb. Tüdővész szanatóriumokban beoltottak már tengeri malacokat a betegek által étkezésnél használt evőeszközök mosogató vizével s 45 nap múlva a malacok hetvenöt százaléka tüdőbajos volt és elpusztult. Saroglan kanálakkal és ivó-edényekkel tett próbát s a baktériumok jelenlétét konstataulta 23 és 26 nap múlva is. Davison megállapította, hogy az általa vizsgálat alá vett közös ivóeszközök 37 és félszercentje tüdővész bacillusokat tartalmazott s ebben látja okát annak, hogy civilizált országokban a népességnek fele már 20 éves kora előtt fertőzve van a tüdővész bacillusaitól. Müller a szájjüregben vizsgálódván, kiderítette, hogy

tífusz bacillusok fordulhatnak elő látszólag egészséges egyének köpetében. Bukley pedig az ártatlanok bujakóros fertőzötéről írt könyvében egész szifilis epidmiákat említ kés, kanál, villa, pohár, kancsó, dohány és pipa útján történt fertőzések alakjában. Mindez tulontul igazolja tehát — írja a „Jó Egészség” című, havonként 2-szer megjelenő népszerű egészségügyi ujság — a közös ivópoharak ellen a tudomány nevében megízelt könyörtelen harcot, mely arra vezetett már is, hogy Amerikában hat állam tiltotta be azok használatát, hat állam pedig most van a betiltás pontján. Nálunk pedig még a vendéglőkben használt söröspoharak számozását sem rendelte el a belügyminiszter. Azonban választások idején az ürszékvizsgálatokról gondoskodott a pénzügyminiszter — nemely ellenzéki vendéglősnél. A poharak számozása kormányparti voksok szerzésére nem alkalmas. De a vizsgálat és büntetés igen, mert a jó fluknak az ilyesmit szavazás ellenében el lehet engedni...

— **Varázs-színház a „Budapest”-ben.** Az előttünk már nem ismeretlen Ladomerszky hírneves illuzionista spiritiszta ma, vasárnap tartja egyetlen előadását teljesen ujjonnan, a legújabb attrakciókkal felszerelt varázs-színházával. Műsoron szerepelnek a legutóbb a fővárosban bemutatott attrakciók, melyek mindenhol óriási feltűnést keltettek. Alig van alkalmunk egy ilyen nagyszabású bűvész-estélyben gyönyörködni, amelyről úgy a főváros, mint a vidék legelőkelőbb lapjai osztatlan elismeréssel dicsérrel nyilatkoznak; miért is melegen ajánljuk olvasóink becses figyelmébe. Jegyek Zabolai Székely Dénesnél válthatók előre; az estély kezdete negyed 9 órakor lesz.

— **Ahol a fürdés kötelező.** Az illinoisí Aurora város egészségügyi hatósága okos és követésre méltó intézkedéssel hatalmasan alászállította a megbetegedések és halálozások arányszámát, amely kivált a városban élő külföldiek között emelkedett magasra. Miután ezek a szegény emberek többnyire fürdőszoba nélküli lakásokban élnek, a rendőrséggel egyetértve kiadott egy rendeletet, mely szerint Aurora minden lakója, férfi, nő és gyermek egyaránt, hetenkint legalább egyszer megfürdeni tartozik. Akinek nincs fürdőszobája, a városi fürdőt használhatja erre a célra. S aki a fürdést elmulasztja, azt szigorú bírsággal fenyegette meg. A rendőrség komolyan utána nézett a rendelet végrehajtásának, aminek csakhamar meglett a fogatja. A külföldiek szívesen alávetették magukat az okos intézkedésnek. Egyet sem volt szükséges a rendelet be nem tartása miatt letartóztatni. Sokan fürdőszobát csináltattak a lakásaikba. A betegségek s a halálozások száma néhány hét múlva a felére csökkent.

— **Tűzoltó-nap.** A „Magyar Országos Tűzoltó Szövetség” azon kéréssel fordult a közoktatásügyi miniszter urhoz, hogy a tűzoltászat fontos ügyének megismertetése, valamint a gyermekek s közvetve a népi érdeklődésének a tűzoltóságok szervezése és működése felé terelése céljából rendelje el az iskoláknak egy „Tűzoltó-nap” tartását. Tekintettel arra, hogy folyóiratunkban a „Tűzoltó-nap”-ra vonatkozó anyagot is óhajtunk adni, felhívjuk a hozzáértőket, miként alkalmas költeményeket, felolvasásokat, kis szindarabokat, dialogokat stb. beküldeni szíveskedjenek. A kiválóbb műveket kívánatra, szerényebb díjazásban is részesítjük. Cím: „Iskolai Ünnepeink” szerkesztősége Marosvásárhely.

FIGYELEM!

AIDA VERGE & BLUE STAR CONTINENTAL

CIGARETTAPAPIROK CSAK AZ ITT LÁTHATÓ KÉPEKKEL VÁLHATNAK

ÓVAKODJUNK ÉRTÉKTELLEN UTÁNZATOKTÓL!

Stoch Cognac gyógyyszer

Garantált valódi borpárlat. I. zése a legszigorúbb ellenőrzés mellett történik.

Gamis és Stoch Barcola.

A töltés és dugaszolás Bécsben és kir. vegyészeti állomáson történik s minden egyes palack az állomás bélyegzőjével van látva.

Mindenütt kapható

Hin szilastól vedve van

Arany, Ezüst, Vas, Bronz, Porcellán és **Régiségeket** megbízhatóan azonnal megvásárol, esetleg értéke vagy utasítást ad.

Hagyatéki árveréseken

mint vevő résztvesz. Arany, brilliáns ékszereket, ezüst tárgyakat (őrt állapotban is) bármilyen összegre vásárol

Dietrich Gyula ötvösmester.

Kolozsvárt.

Levélneni megkeresésre azonnal válaszol.

Sürgönyeim: **Dietrich ékszerész Kolozsvár**

Zongora-, ének-, zene-elméleti és gyakorlati órákat

fiúk- és leányok részére igen mérsékelt áron elvállal, ugyancsak minden női kézimunkát, himzést, olaj- és üvegfestést művészi kivitelben teljesít özv. **Mihailovits Béláné** tanárnő Székelyudvarhelyt, Petőfi-u. 31. szám.

Síremlékek és lépcsőkövek

Székelyudvarhelyt,

Kossuth-utca 52-ik szám alatt

Imreh Márton kőfaragómester üzletében kaphatók a legjutányosabban. Elvállal egyéb építészeti munkát is. Erősségért és tartósságért jótállást vállal.

A Talmud magyarul

Egyre halljuk a Talmud-morált, Talmud-erkölcsöket emlegetni, bár a legtöbb ember ismeri a Talmudot, nem ismeri éppen azokat a részeket, amelyek a keresztény világot érdeklik s melyeket saját jól felfogott érdekeinek megővése céljából ismernie kellene.

A Talmud a zsidó rabbiképzők tananyaga, ez az ő theológiájuk. Nincs az a pikáns pornographia, nincs az a rémgény, ami ennél érdekesebb lenne.

A Talmud kivonatos, de szöszszerinti fordításban most jelenik meg 320 kvartoldalon. Ára 10 korona. Népies kiadás 2 K, 2 drb 3 K, 3 drb 4 korona.

Megrendelhető:

„A Kereszt” kiadóhivatalában
Budapest, III. Nád-utca 1. szám.

Czell-Frigyes

és Fiai

bortermelők és bormagykereskedők
Medgyes.

Legjobb beszerzési forrás természetadta valódi erdélyi hegyi borokban. Hordókban és palackokban. Kitűnő sajáttermés és vörös borok.

Hirdetés

az üzlet lelke!
Hirdetés nélkül

nincs forgalom! **HIRDESEN** tehát a „Székely Udvarhely”-ben

NIGRIN
(Ferro-ferrit)

alegjobb cipekőkrém
Mindenütt kapható!
A bled vadászati kiállításán
arany érmmel kitüntette

B O R!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bormagykereskedőnő

A legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható. A kedvező szüreti kilátásokra való tekintetből ármérséklés.

ÉRTESETÉS.

Cipőraktáromat leszállított árak mellett kiárusítom.

Szükségletét mindenki saját érdekében el ne mulassza nálam beszerezni.

Tisztelettel

Szentkovits János Utóda

Kész blousok és gyermekruhák.

Kész aljak és kostümök mélyen leszállított árakban kaphatók.

SZÉKELY-UDVARHELY

tiszta 48-as függetlenségi lap, Udvarhely egy legelterjedtebb közlönye. Megjelenik hetenként 2 szer. Előfizetési ára félévre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Emke Adria Rákóczy Szt-István Szepesi len

legjobb magyar gyártmányú díszleveledpapirok. Ezekon kívül közönséges és finom, színes és virágos leveledpapirok és borítékok, level-kártyák, gyász- **Képes levelezőlapok** 20-féle helybeli felvétel. Nagy választék tájképes leveledpapirosok stb. virágos, genre, művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből

Állandóan kaphatók mindenféle

kész nyomtatványok,

u. m. községi, körjegyzői, szolgabiroisági, végrehajtói, ügyvédi, lelkész, iskolai, üzleti és különféle magánügyi nyomtatványok.

NYOMTATVÁNYRAKTÁR**KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET****BETEGH PÁL****KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS**

Mindenféle színű, nagyságu, színyű és minőségű irodai és irodai

PAPIROSOK

vonaltzott és sima leveledpapirok, vonaltzott és rovatos papirok, rajzpapirok, írógéppapirok, csomagoló és selyempapirok, másolópapirok, itatópapirok, szűrőpapirok, torta- és befőzőpapirok, könyvkötő papirok és papírkülönlegességek. Kártyapapirok.

Lemezpapirok minden sulyban. hangjegypapirok. Sorvezetők.

Irkák, füzetek,

jegyzetkönyvek, hangjegyfüzetek, rajzfüzetek, vázlatkönyvek, diszminták, szépírási és rendezési minták. Olcsó legyező-falrajzok, klozetpapirok, szivarkahüvely, szivarka s névjegytárcák. Dohány- és szivartárcák bőrből és fémről. Bőrtárcák, penzes-érszőnyeg okmány és irománytáskák.

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház).

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros

KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

könyvkötészetét

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acélíró tollak, rondtollak, üveg-tollak, tollszárak, dísztollszárak. Irónok, fekete, színe irónok, notes irónok, csavarirónok (crayonok), zsebironok, csavarirónbetétek, irónvédők, irónhegyezők. Kreták, iskolai, kávéházi és fajelző kreták, színes kreták Tinták, legjobb irodai és másoló tinták, színes, vegy és ruhajelző-tinták, bélyegzőfentek, tus, mézga, folttisztító, bronz

HEGEDŰ, hegedűvonó, hurok, hegedű-iskola, hegedű-alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek. Hangoló-sipok és o. rinák. Monogramok fehérnemű és leveledpapírfelzésre. Kézi nyomda. Különféle bélyegzők, pecsétnyomók, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, ostyák. Ajtóablak és névfeliratok öntött fémről, erdészkalapácsok gyári áron.

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjúsági iratok és képeskönyvek folyton vannak készletben. Teljes Magyar Könyvtár. A székelyudvarhelyi középiskolákban és a városi és megyei elemi népiskolákban használatban levő összes tankönyvek rak-tára. Szótárak, térképek, naptárak, imakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beíró könyvek, főkönyvek, pénztárkönyvek, naplók, jegyzőkönyvek, másolókönyvek, bevásárló könyvek, zsebkönyvek (notesek), pénztártömbök (Block), bárcá és szelvénykönyvek.

Körzők,

vonaltzók, háromszögek, szögmérő, rajzdeszkák tolltokok, itató deszkák, olaj-s zsefték minden színben. Ecsetek. Irodai és zsebtintatartók, disztintatartók, toll-állványok, szivacs-ésésze, író-mappák. Legjobb dörzsmézőgák, gummiszalagok. — Rajzszögek, szőnyegszögek, képesok stb

Betegh Pál villam-motoros könyvnyomtató-intézetéből Székelyudvarhelyt.